

dos. Zaur Məmmədov
"30" "V" 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050406- "Maliyyə"
Fakültə: İqtisadiyyat və idarəetmə
Kafedra: Maliyyə idarəetməsi və audit

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/F (Pul və banklar) (ARTN-nin 06.07.2015-ci il tarixli 732 sayılı əmri)
Kodu: İPFS-B07
Tədris iliyi(2025/2026) Semestr: I
Tədris yükü: Cəmi 24 saat (14 saat mühazirə, 10 saat seminar)
Tədris forması: Qiyabi
Tədris dili: Azərbaycan dili
AKTS üzrə kredit: 8 kredit
Auditoriya №:

II.Müəllim haqqında məlumat: Təhməzov Murad Nazim oğlu, müəllim
Məsləhət günləri və saati: IV-V gün saat 12⁰⁰-13⁰⁰.
E-mail ünvanı: murad.tahmazov.97@mail.ru
Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç.,170-a

III.Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas

1. Pul və banklar. Dərslik. R.A.Bəşirovun ümumi rəhbərliyi ilə müəlliflər kollektivi tərəfindən hazırlanmışdır. Bakı: «İqtisad Universiteti» nəşriyyatı, 2012.
2. Məmmədov Z.F. Pul, kredit və banklar. Dərslik. Bakı, 2008.
3. Məmmədov Z.F. Pul, kredit, banklar. Dərslik. Bakı: Əbilov, Zeynalov və oğulları, 2006.
4. Pul, kredit və banklar. Dərslik. R.M.Rzayevin ümumi rəhbərliyi ilə müəlliflər kollektivi tərəfindən hazırlanmışdır. Bakı: «Qanun» nəşriyyatı, 2000.

Əlavə

5. Sviridov O.Y. Pul, kredit, banklar: ali məktəb tələbələri üçün ekspres-məlumat. /rus dilindən tərcümə. Bakı: «İqtisad Universiteti» nəşriyyatı – 2009.
6. İ.e.d., prof., Zəhid Fərrux Məmmədov, i.e.n., dosent Zöhrab İbrahimov. Pul. Kredit. Banklar. Məlumat kitabı (İmtahan suallarına cavab). Azərb. dilində. Bakı, Qanun, 2009. 220 s.
7. Kaşiyeva F.Ş. Pul, kredit, banklar. Metodik vəsait. (Məlumat-sorğu kitabı). Bakı: «İqtisad Universiteti» Nəşriyyatı - 2011. – 154 səh.
8. Məmmədov Z.F. Pul, kredit və banklar, qiymətli kağızlar və valyuta (suallara cavab). Bakı, 2005.
9. Elnur Sadıqov. Bank əməliyyatları. Dərs vəsaiti. Bakı: "İqtisad Universiteti" Nəşriyyatı, 2010. 212 s.
10. M.M. Bağırov Banklar və bank əməliyyatları. Bakı. "Nurlan", 2003
11. Ольга Михайловна Пеганова «Банковское дело» 2-е изд., пер. и доп. Учебник для вузов, «Высшее образование», ЮРАЙТ, 2023. — 539 с.
12. Тавасиев, А. М. Банковское дело : учебник для вузов / А. М. Тавасиев. — 4-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2023. — 546 с.
13. В. Иванов, Б. И. Соколов ; под редакцией В. В. Иванова, Б. И. Соколова. «Деньги, кредит, банки» — Москва : Издательство Юрайт, 2023. — 370 с. — (Высшее образование).
14. Татьяны Михайловны Ковалёвой, Елизаветы Николаевны Валиевой и др. «Финансы, деньги, кредит, банки. (Бакалавриат). Учебник.», КноРус, 2024. — 250 с.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən İqtisadiyyata giriş, Mikroiqtisadiyyat və Makroiqtisadiyyat fənlərinin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Pul və banklar " fənnində bəhs edilən məsələlər gündəlik həyatda ictimaiyyətin ən çox maraq dairəsində olan məsələlərdir. Əhalinin böyük əksəriyyətinin banklardan götürdüyü kreditlər, əmanətlərə və kreditlərə hesablanan faiz dərəcəsi, son illər ərzində kəskin dəyişən valyuta məzənnəsi günümüzün ən vacib hadisələrindən birinə çevrilmişdir. Bu fənn vasitəsilə pul-maliyyə sisteminə baş verə biləcək hallar və onların başvermə səbəbləri haqqında məlumat verilmişdir.

Bu fənnin tədris edilməsində məqsəd gələcək iqtisadçılara hazırkı dövərdə maliyyə sisteminin vacib elementləri sayılan pul və banklar haqqında vacib hesab edilən biliklərin verilməsidir.

Konkret olaraq fənnin əsas məqsəd və vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir:

- bazar iqtisadiyyatında pulun mənşəyi, mahiyyəti, növləri və funksiyasını öyrənmək;
- pulun iqtisadi rolunun açıqlanması;
- pul sisteminin təşkili və idarə edilməsinin öyrənilməsi;
- sənaye baxımdan inkişaf etmiş ölkələrin pul sistemlərinin öyrənilməsi;
- bankların iqtisadi rolunun açıqlanması;
- pul kütləsi, pul aqreqləri, pul bazası, pulun tədavi sürəti və alıcılıq qabiliyyətinin öyrənilməsi;
- pul siyasəti, pula tələb və pul təklifinin öyrənilməsi;
- pul emissiyası, pul dövriyyəsi və pul tədavi lünün öyrənilməsi;
- pul sistemləri tiplərinin öyrənilməsi;
- Mərkəzi Bank və kommersiya banklarının fəaliyyətinin öyrənilməsi;
- Pul və banklar fənninin digər iqtisad elmləri ilə qarşılıqlı əlaqəsinin öyrənilməsi və s.

VII.Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Tələbələr bilii 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal-tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal-tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: Cəmi 24 saat (14 saat mühazirə, 10 saat seminar)

№	Keçirilən <u>mühazirə</u> , <u>seminar</u> , məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Mühazirə Saat	Tarix	Seminar Saat	Tarix
	Mühazirə mövzuları				
1	Mövzu. Fənnə giriş Plan: 1. Pul haqqında anlayış və onun tarixi təkamülü 2. Əmtəə pullar və tamqiymətli (həqiqi) pullar 3. Bank haqqında anlayış və ilk bankların yaranma tarixi 4. Pulun növləri və funksiyaları 5. Pulun iqtisadi kateqoriya kimi rolu, əhəmiyyəti	2		2	

	6. Pul tələbi və pul təklifi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-14]				
2	Mövzu. Pul tədavülü və pul sistemləri Plan: 1. Pul dövriyyəsi və pul tədavülü anlayışları 2. Pul kütləsi 3. Pulun tədavül sürəti, ona təsir edən iqtisadi və qeyri-iqtisadi amillər 4. Pulun alıcılıq qabiliyyəti 5. Pul sistemlərinin tipləri 6. Bimetallizm və Monometallizm pul sistemi 7. Azərbaycanda pul sistemi Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-14]	2		2	
3	Mövzu. Pul dövriyyəsi qanunları və nağdsız hesablaşmalar sistemi Plan: 1. Pul dövriyyəsi qanunlarının xarakteristikası 2. Nağdsız pul dövriyyəsi anlayışı 3. Nağdsız hesablaşmalar sistemi 4. Plastik kartlarla hesablaşmalar 5. Nağd pul dövriyyəsi anlayışı 6. Pul dövriyyəsinin sürəti Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-14]	2		2	
4	Mövzu. İnflyasiya və pul islahatları Plan: 1. İnflyasiyanın mahiyyəti və elmi anlayışı 2. İnflyasiyanın səbəbləri və amilləri 3. İnflyasiyanın növləri, təzahür formaları və inkişaf qanunauyğunluqları 4. İnflyasiyanın nəticələri 5. İnflyasiyanın tənzimlənməsi 6. Pul islahatlarının mahiyyəti 7. Azərbaycanda pul islahatları Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-14]	2			
5	Mövzu. Bankların fəaliyyəti, təsnifatı və yaradılması Plan: 1. Bank sistemi və onun tipləri 2. Azərbaycanda bankların yaranması və inkişafı mərhələləri 3. Azərbaycanda bankların yaradılma qaydası və bank hesablarının növləri 4. Mərkəzi Banklar, onların məqsəd və vəzifələri 5. Kommersiya banklarının mahiyyəti və funksiyaları 6. Kommersiya bankının aktiv və passiv əməliyyatları Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-14]	2		2	
6	Mövzu. İxtisaslaşdırılmış bank və ixtisaslaşdırılmış qeyri-bank kredit maliyyə təşkilatlarının fəaliyyətinin əsasları Plan: 1. Kredit-bank sistemi strukturunda ixtisaslaşdırılmış banklar 2. Əmanət bankları və onların əməliyyatları 3. İnvestisiya banklarının funksiyaları və əməliyyatlarının xüsusiyyətləri 4. İpoteka bankları və onların əməliyyatları 5. İxtisaslaşdırılmış qeyri-bank institutlarının kredit-bank sistemindəki yeri və rolu 6. Sığorta şirkətləri və qeyri-dövlət pensiya fondları 7. İnvestisiya şirkətləri və ssuda-əmanət assosiasiyaları 8. Maliyyə şirkətləri, kredit ittifaqları və qeyri-əməliyyat fondları Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-14]	2			
7	Mövzu. Pul və bank böhranları Plan: 1. Maliyyə böhranlarının baş vermə səbəbləri 2. Valyuta böhranı, onun göstəriciləri və səbəbləri 3. Bank böhranlarının səbəbləri 4. İkiqat böhran (TWIN CRISES) 5. Borc böhranı və fond böhranı 6. Global maliyyə böhranlarının yumşaldılması tədbirləri və antiböhran tədbirləri Mənbə: [Mühazirə materialları, 1-14]	2		2	
X	Cəmi	14		10	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Pul və bank sahəsində yaradıcı, təşəbbüskar kadrların hazırlanmasında bank işinin öyrənilməsinin mühüm rolu vardır. Pul və bank münasibətlərinin iqtisadi mahiyyətinin öyrənilməsi, onun

ictimai proseslərdə yerinin və rolunun araşdırılması maliyyə fəaliyyətinin dəqiq sərhədlərini müəyyənləşdirməyə, mövcud bank münasibətlərinin vəziyyətini peşəkarcasına qiymətləndirməyə, onun inkişafının nəticələrini əvvəlcədən görməyə imkan verir. Fənn üzrə tələblər aşağıdakıları öyrənməlidirlər:

- pulun iqtisadi rolunu;
- pul sisteminin təşkili və idarə edilməsini;
- sənaye baxımdan inkişaf etmiş ölkələrin pul sistemlərini;
- bankların iqtisadi rolunu;
- pul kütləsi, pul aqreqləri, pul bazası, pulun tədavül sürəti və alıcılıq qabiliyyəti;
- pul siyasəti, pula tələb və pul təklifi;
- pul emissiyası, pul dövriyyəsi və pul tədavülü;
- pul sistemlərinin tiplərini;
- Mərkəzi Bank və kommersiya banklarının fəaliyyətini və s.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- pulun iqtisadi rolunu öyrənir;
- pul sisteminin təşkili və idarə edilməsini öyrənir;
- sənaye baxımdan inkişaf etmiş ölkələrin pul sistemlərini öyrənir;
- bankların iqtisadi rolunu öyrənir;
- pul kütləsi, pul aqreqləri, pul bazası, pulun tədavül sürəti və alıcılıq qabiliyyəti haqqında biliklər əldə edir;
- pul siyasəti, pula tələb və pul təklifi haqqında biliklər əldə edir;
- pul emissiyası, pul dövriyyəsi və pul tədavülü haqqında biliklər əldə edir;
- pul sistemlərinin tiplərini öyrənir;
- Mərkəzi Bank və kommersiya banklarının fəaliyyəti haqqında biliklər əldə edir və s.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Pul haqqında anlayış və onun tarixi təkamülü
2. Bank haqqında anlayış və ilk bankların yaranma tarixi
3. Pul dövriyyəsi və pul tədavülü anlayışları
4. Pul sistemlərinin tipləri
5. Nağdsız hesablaşmalar sistemi
6. Pul dövriyyəsinin sürəti
7. Pul islahatlarının mahiyyəti
8. Bank sistemi və onun tipləri
9. Kredit-bank sistemi strukturunda ixtisaslaşdırılmış banklar
10. Bank böhranlarının səbəbləri

XV. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Pul haqqında anlayış və onun tarixi təkamülü
2. Əmtəə pullar və tamqiymətli (həqiqi) pullar
3. Bank haqqında anlayış və ilk bankların yaranma tarixi
4. Pulun növləri və funksiyaları
5. Pulun iqtisadi kateqoriya kimi rolu, əhəmiyyəti
6. Pul tələbi və pul təklifi
7. Pul dövriyyəsi və pul tədavülü anlayışları
8. Pul kütləsi
9. Pulun tədavül sürəti, ona təsir edən iqtisadi və qeyri-iqtisadi amillər
10. Pulun alıcılıq qabiliyyəti
11. Pul sistemlərinin tipləri
12. Bimetallizm və Monometallizm pul sistemi
13. Azərbaycanda pul sistemi
14. Pul dövriyyəsi qanunlarının xarakteristikası
15. Nağdsız pul dövriyyəsi anlayışı
16. Nağdsız hesablaşmalar sistemi
17. Plastik kartlarla hesablaşmalar
18. Nağd pul dövriyyəsi anlayışı
19. Pul dövriyyəsinin sürəti
20. İnflyasiyanın mahiyyəti və elmi anlayışı
21. İnflyasiyanın səbəbləri və amilləri
22. İnflyasiyanın növləri, təzahür formaları və inkişaf qanunauyğunluqları
23. İnflyasiyanın nəticələri
24. İnflyasiyanın tənzimlənməsi
25. Pul islahatlarının mahiyyəti
26. Azərbaycanda pul islahatları
27. Bank sistemi və onun tipləri
28. Azərbaycanda bankların yaradılma qaydası və bank hesablarının növləri

29. Mərkəzi Banklar, onların məqsəd və vəzifələri
30. Kommersiya banklarının mahiyyəti və funksiyaları
31. Kommersiya bankının aktiv və passiv əməliyyatları
32. Kredit-bank sistemi strukturunda ixtisaslaşdırılmış banklar
33. Əmanət bankları və onların əməliyyatları
34. İnvestisiya banklarının funksiyaları və əməliyyatlarının xüsusiyyətləri
35. İpoteka bankları və onların əməliyyatları
36. İxtisaslaşdırılmış qeyri-bank institutlarının kredit-bank sistemindəki yeri və rolu
37. Sığorta şirkətləri və qeyri-dövlət pensiya fondları
38. İnvestisiya şirkətləri və ssuda-əmanət assosiasiyaları
39. Maliyyə şirkətləri, kredit ittifaqları və xeyriyyə fondları
40. Maliyyə böhranlarının baş vermə səbəbləri
41. Valyuta böhranı, onun göstəriciləri və səbəbləri
42. Bank böhranlarının səbəbləri
43. İkiqat böhran (TWIN CRISES)
44. Borc böhranı və fond böhranı
45. Qlobal maliyyə böhranlarının yumşaldılması tədbirləri və antiböhran tədbirləri

Sillabus "Maliyyə idarəetməsi və audit" kafedrasının "30" "V" 2025-ci il tarixli (14 sayılı protokol) iclasında təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdürü:

dos. Əlixan Bədəlov

Fənn müəllimi:

Murad Təhməzov

Devan Əli dos. B.T. Əliyev